

- בעניין: 1. סאלם, ת.ז. 3, מירושלים
2. סאלם, ת"ז 4 (ילידת 2.6.1991)
3. סאלם, ת"ז 2 (ילידת 3.1.1993)
4. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר - ע.ר.

העותרים

ע"י ב"כ עוה"ד עדי לוסיגמן ואח'
מרחוב שמואל הנגיד 27 ירושלים 94269
טל': 02 - 6222808 ; פקס: 03 - 5214947

- נגד -

שר הפנים

ע"י ב"כ מפרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי)
רח' מח"ל 7, מעלות דפנה, ת.ד. 49333 ירושלים 91493
טל': 02-5419555 ; פקס: 02-5419582

המשיב

בקשה להשתתף הוצאות על המשיב

בהמשך לבקשת העותרים למחיקת העתירה על שום קבלת הסעדים שהתבקשו בה, מבקשים העותרים להשית על המשיב מלוא הוצאותיה, ובכלל זה את חלקה של אגרת ביהמ"ש, אשר לא הושב להם על פי התקנות.

ואלה נימוקי הבקשה להשתתף הוצאות על המשיב

א. רקע עובדתי ומיצוי הליכים

1. עניינה של העתירה בהסדרת מעמדן בישראל של העותרות 2 ו-3, אשר בשונה מאמן ושלושת אחיהן האחרים ובניגוד לדין לא הוסדר מעמדן הקבוע בישראל.
2. העתירה הוגשה בחודש פברואר 2010, לאחר שמיצוי הליכים להסדרת מעמדן הקבוע של הבנות, החל בשנת 2002, בקשה לשדרוג המעמד הוגשה במאי 2007 ולאחר שהשגת העותרים לוועדת ההשגה לזרים ממאי 2009 – לא נענתה משך זמן ממושך. לבסוף הוכרעה ההשגה רק ביום 3.10.2010 – לא פחות משנה וחמישה חודשים לאחר הגשת ההשגה ורק לאחר שנאלצו העותרים להגיש את העתירה נשוא בקשה זו ולאחר שהתקיים דיון ראשוני בעתירה. לפירוט של מסכת התלאות, אותן עברו העותרות ואמן מופנה ביהמ"ש הנכבד לסעיפים 13-37 לעתירה.
3. על פי נוהל 1.5.0001, לפיו פועלת וועדת ההשגה, על המשיב ליתן תשובתו לבקשות המובאות בפני הוועדה בתוך 30 יום, ועל הוועדה להכריע בבקשות בתוך 60 יום נוספים – כלומר, משהגיע המקרה לוועדת ההשגה, היה על המשיב להכריע בו בתוך 90 יום – עד אוגוסט 2009. משלא מסר המשיב תשובתו להשגה במשך 30 היום שנקבעו, ובמשך 30 הימים שאחריהם ובמשך עוד ועוד חודשים – היה על הוועדה להכריע בעניין ללא עמדת המשיב או לאפשר בחינתו בבית המשפט.

4. למרות שעל פי הנוהל היה על המשיב להגיש תשובתו להשגה בחודש יוני 2009, 30 יום לאחר הגשתה – רק בחודש דצמבר 2009 הגיש המשיב בקשה ראשונה למתן אורכה בת חודשיים ימים, כפל הזמן הקבוע בנוהל. העותרים שנאלצו לחזור ולבקש מהוועדה להכריע בבקשה ללא תשובת המשיב התנגדו לבקשת האורכה של המשיב, אולם חרף התנהלותו הבוטה המנוגדת לנהליו ניתנה למשיב אורכה נוספת בת 30 יום. לעניין זה מופנה ביהמ"ש הנכבד לסעיפים 29-37 לעתירה, על נספחיהם.
5. העותרים הגישו את העתירה ביום 2.2.10. העתירה נקבעה לדיון ליום 12.9.10.
6. במסמך שכותרתו כתב תשובה ובקשה לסילוק על הסף, ביקש המשיב למחוק את העתירה על הסף, בשל העומס הכבד בו הוא שרוי וזאת מבלי שהגיש גם לעת הגשת הבקשה לסילוק את תשובתו לגוף ההשגה או העתירה.
7. לאחר שהוגשה תגובת העותרים קבע ביהמ"ש כי בקשת המשיב לסילוק על הסף תידון במועד הדיון.
8. רק ביום 3.8.2010, שנה ושלושה חודשים לאחר הגשת ההשגה וחודש טרם מועד הדיון הגיש המשיב תגובתו לגוף ההשגה. המשיב טען כי לא ניתן מבחינה חוקית לשדרג את מעמד הבנות ושמכל מקום יש להקפיד את הדיון בהשגה עד להכרעה בע"מ 5718/09 מ"י נ' סרור. יוער, כי העותרים הגישו תגובתם בדבר עמדתו זו של המשיב והסבירו מדוע אין כל רלוונטיות לעניין סרור ומדוע יש לשדרג את מעמד העותרות.
- תגובת המשיב מצ"ב ומסומנת ב/1.
9. בדיון שהתקיים ביום 12.9.10, נדונו טענות המשיב בדבר העומס הרב והבלתי צפוי, לטענתו, המוטל על הוועדה, המהווה לטענת המשיב טעם מוצדק וסביר לעיכובים הקשים בטיפול בבקשות, וזאת בניגוד לנהליו. העותרים טענו כי משהוועדה אינה מכריעה בהשגות בפרק הזמן הקבוע בנוהל וממילא במשך פרק זמן סביר, אין לחסום את דרכם לביהמ"ש. העותרים טענו כי מחובתו של המשיב היה להיערך כראוי להקמת הוועדה וליכולתה לעמוד בנהלים ומשכשל המשיב בהיערכות זו אין להעביר את הנטל לכתפי העותרים, המבקשים לממש את זכויותיהם החוקתיות. עוד ציינו העותרים כי עניינם כלל אינו נכלל בסמכויות המשיב על פי נוהל הוועדה והפנו לסעיף 3.1 לנוהל לפיו בסמכות המשיב לדון רק בבקשות לאיחוד משפחות בין בני זוג וברישום ילדים שנולדו בישראל. העותרים נאלצו לפנות לוועדת ההשגה לאחר שהמשיב ביקש למחוק עתירות כשלהם, אשר הוגשו לביהמ"ש בטענה כי הוא מבקש לדון בהן בוועדת ההשגה. כלומר, חרף העומס עליו מלין המשיב, ביקש המשיב להרחיב את סמכויותיו מעבר לקבוע בנוהל ולטפל בעניינים אשר כלל לא ניתנה בעניינם סמכות לוועדה וזאת בידיעה שהוועדה איננה ערוכה לטפל בכמות התיקים המוגשים אליה. בתום הדיון קבע ביהמ"ש הנכבד כדלקמן:

"אין ספק שהתמשכות ההליכים בוועדות ההשגה במקרה הנדון לא היתה בגדר הסביר. וועדות ההשגה הוקמו על מנת לייעל ולזרז את ההליכים במקרים כגון זה הנדון בעניין שבפניי ולא להביא להתמשכותם. הוועדות הוקמו, בין היתר על מנת לשמש כמסננת לעתירות במקרים הנדונים. למרבה הצער התמשכות ההליכים בפני אותן וועדות יוצרת תוצאה של כפל ושילוש הליכים כאשר בסופו של יום מוגשות עתירות גם כנגד התמשכות ההליכים בוועדות עצמן וגם כנגד החלטות לגופו של עניין".

ביהמ"ש קבע כי בהיעדר תשובת הוועדה, ייערך דיון נוסף ביום 12.12.10.

10. ביום 3.10.2010 הכריעה הוועדה בבקשת העותרים, באופן שסעדיה התקבלו. הוועדה קבעה כי הבנות אינן תושבות אזור, ואין להחיל בעניינן את חוק הוראת השעה. בהתאם לכך, הורתה הוועדה למשיב ליתן לעותרות 2 ו-3 מעמד של תושבות קבע, בכפוף לבדיקות המקובלות.

החלטת הוועדה מצ"ב ומסומנת ב/2.

11. ביום 21.2.11, קרוב לחמישה חודשים מיום החלטת הוועדה ולאחר שנדרשה התערבות מצד הח"מ אל מול המשיב ובא כוחו, קבלו העותרות 2 ו-3 את המעמד המיוחל. והן היום 12 שנה מאז באו עם הוריהם לארץ מטורקיה וכמעט עשור מאז הוגשה בקשתן לקבלת מעמד למשיב - תושבות קבע בישראל.

12. להשלמת הרקע העובדתי של העתירה, מופנה ביהמ"ש לסעיפים 10-37 לעתירה. העותרים מבקשים לראות בעתירה חלק מבקשה זו.

ב. הטיעון המשפטי להשתת הוצאות

13. בבג"ץ 842/93 אל נסאסרה נ' שר הבינוי והשיכון ואח' פ"ד מח (4) 217, 219, נפסק כי בית המשפט יבחן ארבעה רכיבים בבואו להפעיל את שיקול דעתו בשאלת פסיקת הוצאות לטובת עותר שמחק את עתירתו:

- א. האם היה צידוק בהגשת העתירה;
- ב. האם לא הזדרז העותר ופונה לבית המשפט טרם שמיצה את כל האפשרויות הפתוחות בפניו ופעל כראוי אצל הרשויות המוסמכות;
- ג. האם לא היה כל שהוי בהגשת העתירה;
- ד. האם עצם הגשת העתירה היא שהניעה את המשיב לחזור בו מהחלטה קודמת שלו ולהעניק לעותר את הסעד המבוקש בעתירה עוד לפני שזו התבררה בבית משפט.

14. העותרים דאגו למיצוי הליכים מלא והפגינו אורך רוח במשך עד שפנו לבית המשפט הנכבד. ההשגה אותה הגישו העותרים, היתה אמורה להתברר על פי הנוהל על ידי המשיב בתוך 90 יום. משלא התבררה ההשגה במועד ואף למעלה ולמעלה מכך – פנו העותרים לביהמ"ש כדין.

15. העותרים לא השתהו בהגשת העתירה. העותרים פעלו על פי עמדת המשיב אשר התקבלה ע"י ביהמ"ש, לפיה מחובתם לפנות ראשית לוועדת ההשגה. לא ניתן להגיש עתירה בטרם מוצו ההליכים מול ועדת ההשגה.

16. **צידוק בדבר הגשת העתירה והנעת המשיב למתן תשובה** – התאור העובדתי שלעיל מלמד כי רק העתירה הביאה את המשיב ליתן תשובתו להשגה – שנה ושלושה חודשים לאחר שהוגשה ובסמוך למועד שנקבע לדיון – ומכאן, שרק העתירה הביאה לבסוף, להכרעת וועדת ההשגה ומתן הסעדים המבוקשים במלואם. וועדת ההשגה קבלה את עמדת העותרים על פני עמדת המשיב, באופן שסעדי העתירה התקבלו גם לגופם.
17. כמובא בציטוט מפני מותב נכבד זה, בית המשפט לא נועד לשמש "סניף משנה" של המשיב שתפקידו לחייב את המשיב להשיב לפניות או לבחון באופן ענייני וראוי בקשות, שהשפעתן על כל היבט בחייו של אדם מכרעת (ראו והשוו עת"מ (מחוזי י-ם) 769/04 **אמינה נ' שר הפנים**, פס"ד מיום 14.10.04). בית המשפט משמש לביקורת שיפוטית על החלטות המשיב ועל נימוקיו. לא ניתן להשלים עם מצב שרק עתירה לבית המשפט תוביל למענה לבקשות, וכי מי שלא עולה בידו לקבל ייצוג משפטי, ולגייס את המשאבים הדרושים – זכויותיו ירמסו:
- חובתו של בית המשפט היא לדאוג לעיגון עקרון השירות, והכפפתן של רשויות המדינה אליו. עקרון זה מחייב את בית המשפט למנוע התמשכות מיותרת של הליכים על חשבונם של מקבלי השירות.**
- ג. **גובה ההוצאות**
18. בעת"מ (חיפה) 1196-05-10 **נצאר נ' מ"י** (22.8.10) נפסקו הוצאות בסך 25,000 ₪ בעניין סרוב לבקשה לאיחוד משפחות, כאשר בית המשפט התערב בנושא הביטחוני. בעניינם של העותרים כאן, לא היה מקום לאלץ את העותרים להגיש את העתירה מלכתחילה, כאשר הייעוץ המשפטי של המשיב היה מעורב בעניין עוד במסגרת ההשגה, שלא נענתה במשך למעלה משנה.
19. בעע"מ 10842/03 **אברהים נ' שר הפנים** בית המשפט העליון פסק למערער, שניסה לקבל את מבוקשו ממשד הפנים **במשך שנה** עד להגשת העתירה, הוצאות בסכום של 10,000 ₪.
20. לענייננו יפים גם דבריו של כבוד הרשם א' זולטי בבג"ץ 1916/99 **אבו זיאד ואח' נ' שר הפנים**, תק-על 2000(2), עמ' 800, סעי' 3:
- משפחה שחיכתה ארבע שנים למענה בדבר הסדרת מעמדו החוקי של אבי המשפחה ולא נענתה, זכאית כי יושבו לה ההוצאות שהוציאה לשם מימוש זכותה החוקית לקבלת מענה – אפילו נאמר, כי אפשר שתשובה כזו היתה צריכה להינתן בלאו הכי סמוך לאחר מכן (אמירה שלא נאמרה מעולם למבקשים עובר להגשת עתירתם).**
21. וראו גם החלטת ביהמ"ש הנכבד, בעת"מ 411/05 **חאלדה ואח' נ' שר הפנים – מדינת ישראל**, בו נפסקו לטובת העותרים 12,000 ₪ הוצאות:
- יותר מפעם אחת נאמר כי בית משפט זה לא יכול להפוך לעמדת קבלה של המשיב, ואין להפוך לא את הפרקליטות ולא את בתי המשפט למקום בו יתבררו בצורה עניינית ורצינית בפעם הראשונה הבקשות השונות.**
- וראו עוד: בג"ץ 7072/98 **חג'אזי ואח' נ' משרד הפנים**, תק-על 99(3), 1563; בג"ץ 567/00 **חג'אזי ואח' נ' שר הפנים**, תק-על 2000(2), 1990; בג"ץ 6561/98 **מליחאת ואח' נ' שר הפנים**, תק-על 99(3), 149; עת"מ 691/04 **נסיבה נ' שר הפנים ואח'**; עת"מ 1140/04 **סביח נ' שר הפנים ואח'**; עת"מ 754/04 **בדווי ואח' נ' שר הפנים ואח'.**

22. על כך שמחדלים הקשורים לנשוא ההתדיינות רלוונטיים לשיעור ההוצאות, ראו עת"מ (י-ם) 8196/08 עבד אל ג'ני ואח' נ' משרד הפנים ואח', פסק דין מיום 24.8.08; אי מתן החלטה בבקשה לאחמ"ש משך פרק זמן ממושך מהווה מחדל חמור המצדיק פסיקת הוצאות גבוהות, עת"מ (י-ם) 8567/08 אלגלא' נ' מדינת ישראל – שר הפנים, פסק דין מיום 16.9.2008; עת"מ (ת"א) 2368/08 רייס נוב נ' משרד הפנים – היועץ המשפטי לממשלה, פסק דין מיום 16.3.2009; בג"ץ 1850/99 סיעת מרץ במועצת העיר פתח תקווה תק-על 2000(2), 530; על חומרת הפגיעה בעותר כשיקול להוצאות, ראו בג"ץ 3946/98 עאסי ואח' נ' שר הפנים ואח' תק-על 2000(2), 1946; על הרתעה ומורת רוח מהתנהגות המשיב כשיקול בקביעת שיעור הוצאות, ראו בג"ץ 4247/97 סיעת מרץ במועצת עיריית ירושלים ואח' נ' השר לענייני דתות ואח' תק-על 1998(4), 234.

ד. סיכום

23. הפגיעה בילדים ובמשפחה היא קשה וודאית. היא מקיפה את כל תחומי החיים. היא מונעת את חייהם היציבים של הילדים, כאחד האדם עם משפחתם ומשעבדת אותם כצמיתים למשיב. המשיב אמון על נושא הסדרת מעמדם של תושבי המדינה. כפועל יוצא מכך, מחויב המשיב להפעיל את שיקול דעתו על פי כללי מינהל תקין ועקרונות חוקתיים, תוך מתן משקל להיות הזכות לחיי משפחה, זכות חוקתית וכן לעקרון היסוד בדבר טובת הילד.
24. המשיב, אשר היה מודע לקשיי משפחות העותרים, ולפגיעה בזכות החוקתית לחיי משפחה, לא פעל כדין ולא הכריע בהשגה עד חלוף שנה וחמישה חודשים ורק לאחר שנאלצו העותרים לפנות לביהמ"ש הנכבד בעתירה דן.
25. העותרים מודעים לעומס המוטל על המשיב. עם זאת, כפי שנכתב לעיל, היערכות בלתי ראויה של וועדת ההשגה אינה צריכה לפגוע בעותרים אשר בהיעדר טיפול סביר מצד המשיב זכאים ליומם בבית המשפט. יוער המובן מאליו והוא שפרק הזמן להכרעה איננו עניין טכני, כי אם ובעיקר לאחר מיצוי הליכים שמשכו שנים, עניין מהותי. לא בכדי נקבע סד הזמנים של 30 יום למענה בנוהל המשיב. ידוע לנו למשל, כי המשיב משתמש בעיכוביו הוא כאשר הוא מתייחס לגילם של הילדים ולאישור המתאים על פי הגיל אותו יקבל הילד. כמו כן, חיוב העותרים להמתין פרק זמן של למעלה משנה עד אשר יסתיים מיצוי ההליכים בעניינם, המתווסף, על מיצוי הליכים בן שנים שכבר ננקט, אינו סביר וכמובא בהחלטת ביהמ"ש הנכבד מיום 12.9.2010, שניתנה ע"י מותב זה, מרוקן מתוכן את אחת המטרות העיקריות בהקמת הוועדה - ייעול וזירוז הדין בבקשות.
26. חמור מכל, עיכובים אלו מצד המשיב גורמים לפגיעה חמורה בעותרים, כדוגמת משפחת סאלם, לה נגרם נזק של ממש. בשנות ילדותו ובהמשך התבגרות רגישות ומשמעותיות של העותרות 2 ו-3 חיה המשפחה תחת תלות מכבידה ומשפילה במשיב, כשהיא נתונה בחרדה ובחוסר וודאות לגבי העתיד. העותרות 2 ו-3 רק הן נבדלו במעמדן מיתר אחיהן בעלי מעמד של קבע, כשרק הן ארעיות, נתונות לחסדי המשיב, אם לא יאריך את מעמדן או אף אם יאחר בהארכת תוקף האשרה, כפי שקורה לא פעם, יופסק ביטוח הבריאות, לא יוכלו להגיע ללימודים, לא יוכלו לצאת מהבית, אולי יגורשו, אולי יעצרו.

27. לבסוף, אין להימנע מלהזכיר, התנהלותו זו של המשיב, גורמת להוצאות כבדות לעותרת 4, ארגון זכויות אדם הנתמך מתרומות, אשר נאלץ לשאת בהוצאות משמעותיות, כגון שכירת עו"ד, אגרה, צילומים ושליחויות – אך על מנת לאפשר לפונים עניים כמשפחת סאלס לזכות לקבלת שירות - הכרעה בעניינם, על פי ההליכים הקבועים בדין.
28. בנסיבות אלו, על פי ההלכה, אין להשית את הוצאות הגשת העתירה ובהן שכר טרחת עו"ד על העותרים, כי אם על המשיב לשאת בהוצאות הגשת העתירה.
29. כל עוד נמשכת הנורמה המתחילה בהגשת עתירות נוכח אי קבלת הכרעה מאת המשיב, ממשיכה מענה רק לאחר הגשת העתירה ומסתיימת במחיקת העתירה, מבלי שנפסקות הוצאות משמעותיות - הרי שלא יהיה למשיב מוטיבציה לשנות מהתנהגותו המינהלית הפסולה. התנהגות מינהלית זו מנוגדת באופן מובהק לכללי המינהל התקין ולהוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. יפים לענייננו דברי בית המשפט הנכבד בעת"מ (י-ס) 411/05:

לא יעברו שנים רבות ונשפסף את עינינו סביב השאלה איך השלמנו עם מה שברור כבר עתה. הערמת המכשולים הבירוקרטיים היא דרך אחרת לומר את מה שברור מאילו, והוא שבקשות אלה אינן רצויות למשיב. לא ניתן שלא לתמוה בכמה "כלפי חוץ" בירוקרטי ובכמה "טיעונים" לגליסטיים אנו מוכנים להתעטף ואלו להטים מינהליים ניתן לעשות – כדי למנוע טיפול ענייני בבקשות מסוג זה – החל מהתור הפיזי מול הלשכות וכלה במסמכים אותם יש להערים אצל המשיב. קיומו של חוק ראוי, מחייב מנגנון מתקבל על הדעת, אשר יאפשר להגשימו. קיומו של חוק ראוי עם אמצעים בלתי מתקבלים על הדעת אינו רעה פחותה מאיסור גורף. [...]

30. בנסיבות אלו, מבקשים העותרים, לקבל החזר על הוצאותיהם וסבלם, ומבקשים, שבית המשפט הנכבד יעביר מסר חד וברור למשיב, לפיו המצב הקיים אינו בגדר הנסבל, ויש לעשות מאמץ מהיר ומהותי לתקנו, על מנת שמשפחות נוספות לא יעברו את אותו מסלול ייסורים.

אשר על כן מתבקש בית המשפט לחייב את המשיב בשכ"ט עו"ד ראלי ובהוצאות משפט מוגברות, לרבות החזר האגרה שלא הושבה לעותרים על פי התקנות, לשם הוקעת התנהגותו ולשם הרתעה.

היום: 21.3.2011

עדי לוסיגמן, עו"ד
ב"כ העותרים